

(*«Nouvelle Revue Française»*, 1955), namesto da bi izbral redigirani, danes skorajda normativno veljavni tekst (izdaja Gallimard 1954, po tem srbska »Ljudska sudbina«). Med obema verzijama so občutne razlike, večidel stilističnega značaja.

Izčrpne analize prevoda tu ne morem načenjati, z nekim splošnim ocenjevanjem pa stvari ne bi koristil. Motijo me površnosti in ohlapnosti, ki jih je za tako knjigo odločno preveč (poleg okornih stilizimov in težko razumljivih stilizacij tudi stvarne napake). Nekaj primerov: ... v omahujočih rokah (6, v obotavljajočih se rokah) ... Plesalka v rdeči obleki je čudovito trpka (9, »épatante«, je prekrasna) ... Lu je prekipeval tistega kitajskega veselja do razlaganja izbrannemu duhu kakšne stvari, ki mu je bila neznana (15, veselja, da bi lahko razjasnil) ... povzdignjeni od svetlobe (16, »révélés«, ne »relevés«; ki jih je odkrivala svetloba) ... neverjetno občudovanje (21, morda tiskovna pomota: nejeverno občudovanje) ... si je maziljeno pomel roke (21, si je mel roke z mazilom) ... deževnica pa jim (?) bo pocurljala (»ruisseler« impf. gl., str. 21) ... Na strehah so bile sence straž (45, sh. »Na krovovima su se već nazirale senke stražara na svojih mestima«) ... Gisors je čutil, da je bila vsaka kretnja nemogoča, da ga ni mogel prijeti (49, G. je čutil da je vsaka ... da ga ne more...) ... Ni dvomil, da je bil poslal (51, Ni slutil) ... bedaki, od katerih ga je ločila njegova starost, ker se je zabaval s tem, da se je šel nadomestovati življenja (53, bedaki, da ga je zabavala igra z življenji, od katerih so ga ločila leta, kakor da ima do tega pravico) ... Vozač je motorju stražnega čolna sprožil vso silo (58, Vozač je motor ... pogнал na vso moč) ... kakor poznate vi svojih, bi lahko vozili (62, ta bi bila lepa, »ce serait du propre«) ... Vem, da Sunjatsen trpi komuniste (66, S. je bil takrat že mrtev!) **Id.**

Skrajno nezadovoljiva pa je informacija o pisatelju na ovitku (ponatisnjeno v decembrski številki »Knjige 1955«: o avtorjevih delih komajda kaj pove, pisatelju prišteje šest let življenja pred rojstvom, kitajska revolucija je dala pisatelju snov le za dva, ne za »več« romanov.

Štefan Barbarič

## POEZIJA ZAPADNIH I JUŽNIH SLAVJAN

Po obsegu obljublja knjiga zadostiti pričakovanju: videti v vzporednem izboru najboljše pesmi iz umetne poezije Zahodnih in Južnih Slovanov. A vnaprej povem, da pričakovanja ne izpolni. Zlasti ne zadovolji Slovencev, Hrvatov in Srbov. Od Zahodnih Slovanov manjkajo Lužiški Srbi, od Južnih Slovanov Makedonci. Poezija treh jugoslovanskih nacionalnih literatur, slovenska, hrvatska in srbska, je predstavljena kot nekaka enota. Medtem ko so izbori iz ostalih slovstev, tudi slovaškega, postavljeni pod samostojne naslove, so nasprotno pesmi treh jugoslovanskih narodov postavljene pod skupni naslov: »srbsko-hrvatsko-slovenska poezija«. Izbrani pesniki so tu razvrščeni brez ozira na svoje mesto v nacionalni kulturi, zgolj po časovnem vidiku. Tako se je naš

\* Gosudarstvenoe Izdatelstvo Detskoj Literaturi, Leningrad 1955. Str. 502. Znanstveni urednik S. Sovetov, sestavili V. Obolevič (poljski del), N. Poročkina (češki del), N. Poročkina in I. Ivanov (slovaški del), A. Hvatov (bolgarski del), V. Zajcev in G. Safronov (srbsko-hrvaško-slovenski del), slovstveni svetovalec prevodov V. Roždestvenski, uvod napisal K. Deržavin.

Prešeren znašel med Hrvatom Preradovićem in Srbom Sundečićem, Aškercu pa stojita ob strani Vojislav Ilić in Aleksa Šantić. Iz slovenske poezije sta namreč v celoti upoštevana samo ta dva, Prešeren in Aškerc. Slovenska poezija je v tej antologiji upoštevana najmanj. Številčno je podoba takale: Poljakov je zastopanih 23 z 98 pesmimi oziroma odlomki, Čehov 20 s 57 pesmimi, Slovakov 6 s 15 pesmimi, Bolgarov 15 z 72 pesmimi in vseh jugoslovanskih pesnikov 23 z 68 pesmimi. To pomeni, da sta med 87 pesniki s 310 pesmimi dva Slovenca (Vraza ne štejem, upoštevan pa je z eno samo pesmijo). Prešerna predstavlja troje in Aškerca četvero pesmi.

Antologija prinaša skoraj izključno poezijo 19. stoletja. Pri Poljakihi je upoštevana tudi renesansa in prosvetljenstvo, Čeh Bezruč in nekaj Bolgarov segajo tudi še v dvajseto stoletje, vse drugo je romantika in realizem. Tako je poezija v zborniku tudi glede časa močno omejena in naslov knjige tudi po tej strani ni upravičen.

Najbolje je izbran bolgarski, v neki meri tudi še poljski del. Slabši je češki in slovaški, tako po izboru imen kakor po izboru pesmi. Češka poezija se končuje z Bezručem. Slovaško poezijo predstavljata med drugimi Štúr, ki je na tem področju brezpomemben, ter popevkar Ondrej Bella. V češko oziroma slovaško poezijo sta uvrščeni tudi — nacionalni himni Kje dom je moj in Nad Tatro se bliska. Vendar ti dve himni med ostalim pesniškim blagom — malo je poezije! — nista osamljeni ne po svojem tonu ne po svoji vsebini. Pri izbiranju pesmi namreč ni odločal zgodovinskorazvojni ali estetski vidik, temveč vidik slovansko-aktivistične utilitarnosti in socialno-agitacijske vzgojnosti. To izpričuje že Deržavinov uvod, po katerem naj bi bila vsa poezija samo v verze povzdignjena agitacija in propaganda. Tak aktivistični prijem je seveda nujno dirigiral tudi izbiro verzificirane tematike, predvsem deklamovanko in hejslovansko budnico. Drugega gradiva, ki bi ne šlo pod ta skupni imenovalec, je bore malo. Samo nekaj naslovov naj to trditev brez dolgega dokazovanja utemelji: Rodnemu jeziku, Bolgarskemu jeziku, Bolgarom, Poljskemu narodu, Vstani, vstani, balkanski junak, Slavjanke, Pohod v prihodnost, Osvobojenje kmetov, Revščini, Ko gre ljudstvo v boj, Na Balkanu ipd. Dalje uvod in izbor pesmi posebej poudarjata še nepretrgano vodilno vlogo ruskega naroda in neprestan vpliv ruske politike in kulture na ostale slovanske narode. Če ni mogoče navesti drugega, vsebuje opomba o pesniku vsaj to, da je bral ruske knjige. Zato seveda sestavljalci niso šli mimo pesmi, ki so posvečene ruskemu narodu. Naj spet navedem samo nekaj naslovov: Moskva, Petrograd, Pozdrav Moskvi, Ruskim tovarišem, Srečanje z ruskimi vojskami, Rdečim eskadronom ipd. Te in podobne »variacije na ruske in slovanske teme« ter aktivistični »protestantizem« proti socialnemu in nacionalnemu pritisku dajejo celotni knjigi osnovni ton. Beda, solze, hajduki, Turki, slovanska slava, slovansko bratstvo, junaki, izkoriščanje, tirani, jarem, svoboda, prihodnost — te teme kakor povodenj prekrivajo druge, ki so: družinska ljubezen, refleksija, osebno čustvo ipd.

Ta ozka tendenca zlasti močno izstopa pri Hrvatih in Srbih. Tu so namreč našli mesto s sto let starimi produkti pesniki tretje in četrte vrste, kakor Ivan Trnski, Ivan Kukuljević-Sakcinski, Ljudevit Vukotinović, Ivan Subotić, Jovan Sundečić, Dimitrije Demeter, Ljubomir Nenadović, pa celo — Nikita, zadnji kralj črnogorski! Vsa njihova in njihovi podobna rodoljubna poezija še pred sto leti, ko je bila objavljena, ni pomenila v pesniškem pogledu nobene vred-

note, danes pa nam ne miselno ne čustveno ne vzbuja ničesar, komaj privablja rahel nasmeh. In vsa sreča, da knjiga ni upoštevala podobnih istodobnih slovenskih veličin, kakor so bili Toman, Vilhar, Praprotnik, Razlag in njih oče Koseski. To bi se namreč lahko zgodilo, ker je sestavljalcem v veliki meri služila za informacijo leta 1871 izšla knjiga Poezija Slavjan, ki jo je izdal v Sanktpeterburgu sicer malo pomembni pesnik in prevajalec N. S. Gerbel. Gornja hrvatska in srbska imena so namreč upoštevana že v tej, skoraj 90 let stari antologiji slovanske poezije. Razen imen so namreč iz tega starega zbornika prevzeli današnji sestavljanci tudi nekatere tamkaj priobčene prevode. (Tako je prevzeta iz Gerbela v sedanjo antologijo po ena pesem Vukotinovića, Demetra, Begovića, Subotića, Mažuranića, Trnskega, Sundečića in Nikite Črnogorskega. Iz Kukuljevića pa so prevzete kar štiri pesmi.)

Ko je še Ivan Hribar v prvem letniku Ljubljanskega Zvona pisal o omenjeni Gerbelovi knjigi — sicer deset let po izidu — je bil z izborom iz poljske, češke, srbske in hrvatske poezije še zadovoljen, s slovenskim delom pa ne. Kaj bomo rekli šele leta 1956! V celem dva slovenska predstavnika s sedmimi pesmimi! Prešerna predstavljajo V spomin Valentina Vodnika, Pevcu in Elegija mojim rojakom. Medtem ko se prevod pri prvi in zadnji pesmi drži izvirnega metra, je Pevcu bil pretrd oreh in še zdaleč ne ustreza. Vsako pesem je prevajal drug prevajalec, zato o prevodih ni mogoče kaj drugega reči, kot da hočejo biti korektni. Uspeli so seveda skromni. Iz Aškercar so prevedene Ruski jezik, Moja Muza, Kralj Matjaž in Kraljevič Marko. Ne Prešeren ne Aškerc nista predstavljena tako, kakor bi si Slovenci mislili, da bi morala biti.

Kakor vsakega pesnika v antologiji uvajata tudi Prešerna in Aškercar skromni opombi o njunem življenju in delu. Žal tudi ti nekajvrstični opombi ne ustrezata osnovnim zahtevam, ker sta preohlapni in polni napak. Letnice, ki jih navaja opomba za Prešernove pesmi, pomenijo zdaj leto nastanka, zdaj leto objave. Prešernovih Poezij ne pozna. Za Aškercar navaja edino zbornik iz leta 1910, ki so ga vsi odklonili, ostale letnice za posamezne pesmi pa so le deloma pravilne. Prešernovo Slovo od mladosti je tu Beseda mladine. Nauportus v Elegiji mojim rojakom naj bi bil kraj v »Gornji Panoniji (Južni Avstriji)«! Snov za Svetopolkovo oporoko naj bi bila vzeta iz slovenske zgodovine. Aškerc naj bi bil v zadnjih letih pisal satire in pesmi proti vladi. Itd.

Antologija ni izpolnila svoje naloge. Tudi če upoštevamo težnjo sestavljalcev, da dajo knjigo mladini »srednjih in starejših let«, kakor pravijo na zadnji strani, ne moremo pritrditi ne nacionalni ne vsebinski in idejni enostranosti izbora. Zlasti za kulturni krog Slovencev, Hrvatov in Srbov pa seveda Makedoncev, ki tu sploh niso upoštevani, se bodo morali ruski slavisti, pesniki in prevajalci bolj pozanimati. To bo mogoče samo s študijem tudi slovenskega jezika, slovstva in življenja, vendar ne iz daljave ali iz druge roke, na primer iz kakšnega Gerbela izpred devetdesetih let, temveč na slovenskih tleh, pri slovenskih ljudeh in iz slovenskih virov.

Viktor Smolej